
ROMANIAN LITERATURE IN THE CONTEXT OF CURRENT CHANGES: IDENTITY, ADAPTATION AND REINVENTION

Mirabela Rely Odette CURELAR

Associate Professor PhD , “Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

Abstract: *Contemporary Romanian literature is beginning to be increasingly present in the European and global space, not only through translations, but also through the universal themes addressed: migration, exile, hybrid identity, the relationship between center and periphery. Many Romanian authors write about the experience of the diaspora or about life between two cultures, contributing to a transnational literature.*

Keywords: *migration, exile, cultures, tradition, dialog.*

**Contact details
of the
author(s):** mirabelacurelar@gmail.com

INTRODUCTION

Literatura română a fost întotdeauna profund legată de realitățile istorice, sociale și culturale ale spațiului în care s-a dezvoltat. De la literatura veche, cu rol formativ și moralizator, până la modernism, postmodernism și experimentele contemporane, scrisul românesc a reflectat permanent tensiunile, aspirațiile și frământările societății. În prezent, literatura română se află într-un moment de transformare accelerată, determinat de schimbări majore precum globalizarea, digitalizarea, migrația, redefinirea identităților culturale, un fel de ”dinamic of dialog”(A-M DUDĂU, 1/2025, 137), la noile sensibilități sociale și impactul tehnologiei asupra modului de a scrie și de a citi.

Articolul își propune să analizeze literatura română contemporană în contextul acestor schimbări, urmărind modul în care tradiția literară este reinterpretată, cum se modifică temele și formele literare, care este rolul scriitorului în societatea actuală și cum se adaptează literatura română la un spațiu cultural tot mai globalizat și competitiv.

MAIN TEXT

1. Literatura română între tradiție și modernitate

Una dintre trăsăturile definitorii ale literaturii române este dialogul constant dintre tradiție și modernitate. Chiar și în perioadele de ruptură aparent radicală, precum modernismul interbelic sau postmodernismul de după 1989, scriitorii români au păstrat o relație vie cu patrimoniul literar anterior.

În contextul actual, această tensiune se manifestă printr-o reevaluare a canonului literar. Clasicii literaturii române – Mihai Eminescu, Ion Creangă, I.L. Caragiale, Liviu Rebreanu sau Marin Preda – continuă să fie citați, interpretați și chiar rescriși simbolic în cheie contemporană. Scriitorii de azi nu mai simt nevoia să respingă tradiția, ci o integrează critic, ironică sau intertextuală în propriile creații.

În același timp, modernitatea nu mai este percepută ca un scop în sine, ci ca o stare de adaptare continuă. Literatura română contemporană nu mai urmărește sincronizarea forțată cu modelele occidentale, ci caută o voce autentică, capabilă să exprime specificul experienței românești într-un limbaj accesibil și relevant la nivel global.

2. Impactul schimbărilor sociale și politice asupra literaturii

Schimbările sociale și politice din ultimele decenii au influențat profund literatura română. Căderea regimului comunist în 1989 a marcat nu doar o eliberare a discursului literar, ci și o criză de identitate. Literatura postdecembristă a fost nevoită să se redefinească într-un context lipsit de cenzură, dar și de repere clare.

Teme precum trauma comunismului, memoria colectivă, vinovăția, compromisul și supraviețuirea morală au devenit centrale în proza și poezia contemporană. Autori din generații diferite au abordat aceste subiecte din perspective diverse, contribuind la o literatură a recuperării și a confruntării cu trecutul (Manasia 2021: 114-115).

În prezent, literatura română reflectă și noile realități sociale: inegalitățile economice, migrația masivă, destrămarea comunităților tradiționale, urbanizarea accelerată și alienarea individului. Scriitorii devin observatori critici ai societății, iar literatura se transformă într-un spațiu de dezbatere simbolică a problemelor actuale.

3. Globalizarea și deschiderea către spațiul literar internațional

Globalizarea a creat noi oportunități, dar și noi provocări pentru literatura română. Pe de o parte, accesul la piețele internaționale, la traduceri și la festivaluri literare a crescut vizibilitatea scriitorilor români. Pe de altă parte, competiția cu literaturi mai puternic promovate ridică probleme legate de identitate și reprezentare.

Literatura română contemporană începe să fie tot mai prezentă în spațiul european și mondial, nu doar prin traduceri, ci și prin temele universale abordate: migrația, exilul, identitatea hibridă, relația dintre centru și periferie. Mulți autori români scriu despre experiența diasporei sau despre viața între două culturi, contribuind la o literatură transnațională.

Totodată, globalizarea influențează stilul și structura textelor literare. Se observă o deschidere către forme hibride, împrumuturi culturale și influențe din alte literaturi, fără ca acest lucru să ducă neapărat la pierderea specificului național.

4. Digitalizarea și schimbarea modului de producere și receptare a literaturii

Una dintre cele mai semnificative schimbări actuale este digitalizarea. Internetul, rețelele sociale, platformele de autopublicare și cărțile electronice au modificat profund relația dintre scriitor, text și cititor.

Scriitorul contemporan nu mai este o figură izolată, ci adesea un participant activ în spațiul online, "with expressive values" (A-M DUDĂU, 1/2025, 140). Literatura se mută parțial în mediul digital, unde apar forme noi de expresie: poezie pe rețele sociale, proză scurtă publicată pe bloguri, experimente literare multimedia. Această democratizare a scrisului permite accesul unui public mai larg, dar ridică și întrebări legate de valoare, selecție și canon.

În același timp, modul de lectură se schimbă. Cititorul contemporan este adesea grăbit, fragmentat, expus unui flux constant de informații. Literatura română trebuie să găsească modalități de a rămâne relevantă și atractivă într-un context dominat de vizual și instantaneu, fără a-și pierde profunzimea.

5. Temele dominante ale literaturii române contemporane

Literatura română actuală se caracterizează printr-o diversitate tematică remarcabilă. Printre temele dominante se numără:

- Identitatea personală și colectivă, într-o lume marcată de mobilitate și schimbare;
- Memoria și trauma, atât la nivel individual, cât și colectiv;
- Corpul și intimitatea, abordate fără tabuuri, într-un discurs mai direct și confesiv;
- Relația dintre individ și societate, în contextul alienării urbane și al presiunilor sociale;
- Criza valorilor și căutarea sensului, într-o lume percepută ca instabilă și imprevizibilă.

Aceste teme sunt tratate din perspective multiple, cu stiluri variate, de la realism dur la lirism introspectiv sau ironie postmodernă. Literatura română nu mai poate fi redusă la o singură direcție dominantă, ci funcționează ca un mozaic de voci și experiențe.

6. Rolul scriitorului în societatea contemporană

În contextul schimbărilor actuale, rolul scriitorului se redefinește. Dacă în trecut scriitorul era adesea perceput ca un lider de opinie sau ca o conștiință morală a națiunii, astăzi această poziție este mai fragmentată și mai nuanțată.

Scriitorul contemporan nu mai deține monopolul discursului cultural, dar poate influența prin autenticitate, coerență și capacitatea de a formula întrebări relevante. Literatura nu mai oferă răspunsuri definitive, ci creează spații de reflecție și dialog.

În același timp, scriitorul este nevoit să navigheze între exigențele pieței, presiunile vizibilității și fidelitatea față de propria viziune artistică. Această tensiune devine parte integrantă a condiției literare actuale.

Concluzie

Literatura română se află astăzi într-un proces complex de transformare, influențat de schimbările sociale, politice, culturale și tehnologice ale lumii contemporane. Departe de a fi în declin, literatura română demonstrează o capacitate remarcabilă de adaptare, reinventare și dialog cu prezentul.

Între tradiție și modernitate, între local și global, între tipar și digital, literatura română își caută și își afirmă identitatea într-un spațiu dinamic și deschis. Prin diversitatea vocilor, temelor și formelor de expresie, aceasta rămâne un instrument esențial de înțelegere a realității și de explorare a condiției umane.

În contextul schimbărilor actuale, literatura română nu doar reflectă lumea în care trăim, ci contribuie activ la modelarea sensibilității, gândirii critice și conștiinței culturale a societății contemporane.

LA CE NIVEL SE SITUEAZĂ LITERATURA ROMÂNĂ ÎN PREZENT?

Discuția despre nivelul literaturii române contemporane este, aproape inevitabil, una tensionată. Pe de o parte, există reflexul autoironiei și al subevaluării: „suntem o literatură mică”, „nu contăm”, „nu avem impact internațional”. Pe de altă parte, există și tentația opusă, festivistă, de a proclama excelența fără criterii clare. Adevărul, ca de obicei, se află într-o zonă intermediară, mult mai interesantă și mai fertilă critic.

Literatura română de azi nu este nici marginală în sens valoric, nici centrală în sens de influență globală. Ea se află într-o etapă de maturizare accelerată, cu vârfuri estetice solide, cu

diversitate tematică și formală, dar și cu probleme structurale care țin mai puțin de talent și mai mult de infrastructură culturală, vizibilitate și mecanisme de validare.

Așadar, întrebarea „la ce nivel se situează literatura română în prezent?” nu poate primi un răspuns simplu. Ea trebuie descompusă: nivel estetic, nivel tematic, nivel de sincronizare cu literatura mondială, nivel instituțional și nivel de receptare.

1. Nivelul estetic: o literatură competitiv

Din punct de vedere strict estetic, literatura română contemporană se află la un nivel comparabil cu literaturile europene medii, fără complexe majore. Proza, poezia și eseistica românească produc texte care pot sta fără dificultate alături de creații similare din spații culturale mai vizibile.

În proză, generațiile post-2000 au abandonat atât realismul socialist, cât și postmodernismul ostentativ al anilor '90, orientându-se spre:

- realism introspectiv,
- autoficțiune,
- proză a memoriei,
- literatură a traumei (comunism, tranziție, migrație),
- explorări ale identității urbane și periferice.

Scriitorul român contemporan nu mai simte nevoia să demonstreze că „știe literatură”, ci că are ceva de spus. Această schimbare este esențială și indică un nivel de maturitate artistică.

În poezie, lucrurile sunt poate și mai evidente. Poezia română actuală este una dintre cele mai vii și mai radicale din Europa de Est: directă, confesivă, uneori brutală, alteori minimalistă, fără inhibiții tematice. Se scrie despre corp, boală, precaritate, sexualitate, depresie, politică, identitate de gen, fără metafore decorative inutile. Poezia nu mai vrea să fie „frumoasă”, ci adevărată.

Această autenticitate crudă este un semn clar de sincronizare cu tendințele literaturii mondiale.

2. Nivelul tematic: de la provincialism la universalitate prin particular

Una dintre marile transformări ale literaturii române recente este ieșirea din provincialism. Nu în sensul abandonării specificului național, ci dimpotrivă: folosirea acestuia ca poartă către universal.

Temele dominante ale literaturii române actuale sunt:

- memoria comunismului și a traumei post-totalitare;
- experiența migrației și a diasporei;
- precaritatea economică și existențială;
- dezintegrarea familiei tradiționale;
- alienarea urbană;
- criza identității personale și colective.

Aceste teme nu sunt „românești” în sens restrâns, ci profund europene și globale. Diferența constă în modul specific în care sunt filtrate prin experiența locală. Literatura română contemporană a înțeles un adevăr esențial al literaturii mari: cu cât scrii mai onest despre un loc mic, cu atât poți atinge o rezonanță universală.

Nu mai avem o literatură care se vrea „reprezentativă pentru națiune”, ci una care explorează individul fragil într-o lume instabilă. Acest lucru o face mai credibilă și mai relevantă.

3. Sincronizarea cu literatura mondială: fără decalaje majore

Un reproș frecvent adus literaturii române era, în trecut, întârzierea față de tendințele occidentale. Astăzi, acest reproș nu mai este pe deplin justificat.

scriitorii români contemporani:

citesc literatură străină la zi;
sunt conectați la dezbaterile culturale globale;
experimentează forme hibride (roman-eseu, poezie-performance, proză fragmentară);
abordează teme „sensibile” fără autocenzură.

Desigur, literatura română nu dictează tendințe globale, dar nici nu le urmează mecanic. Ea se află într-o zonă de dialog, nu de imitație.

Problema nu este sincronizarea estetică, ci vizibilitatea. Lipsa traducerilor, distribuția slabă, promovarea inconsistentă fac ca literatura română să fie mai puțin prezentă pe scena internațională decât ar merita. Aceasta nu este o problemă de valoare, ci de sistem cultural.

4. Instituții, piață și receptare: punctele slabe

Dacă nivelul estetic este bun, nivelul instituțional este, în schimb, fragil. Literatura română contemporană suferă de:

o piață de carte mică;
tiraje reduse;
critică literară slab finanțată;
premiu puțin influent internațional;
educație literară rigidă și anacronică.

Scriitorul român este adesea obligat să fie, simultan, autor, promotor, manager cultural și influencer. Acest lucru afectează timpul și energia dedicate creației.

De asemenea, ruptura dintre literatura contemporană și publicul larg rămâne o problemă serioasă. Nu pentru că literatura ar fi prea „dificilă”, ci pentru că nu este mediată eficient. Școala, presa culturală și instituțiile statului nu reușesc să creeze punți reale între text și cititor.

5. Complexul periferiei: o problemă mentală, nu estetică

Unul dintre cele mai mari obstacole în evaluarea literaturii române este complexul periferiei. Tendința de a ne raporta obsesiv la „centrele mari” (Paris, Londra, New York) produce fie inferioritate, fie resentiment.

În realitate, literatura mare nu se naște într-un centru geografic, ci într-un spațiu de tensiune autentică. Iar România oferă din plin astfel de tensiuni: istorice, sociale, identitare.

Literatura română nu trebuie să „ajungă din urmă” pe nimeni. Ea trebuie doar să continue să fie:

-onestă;
-exigentă cu sine;
-liberă de complexe inutile.

CONCLUSION

Literatura română contemporană se situează:

-sus din punct de vedere estetic,
-solid din punct de vedere tematic,
-sincronizată cu literatura mondială,
-dar deficitar susținută instituțional și insuficient vizibilă internațional.

Nu este o literatură „mică”, ci una insuficient tradusă. Nu este o literatură „slabă”, ci una prost promovată. Valorile există, diversitatea există, curajul există.

Dacă ar trebui formulată o concluzie clară, aceasta ar fi următoarea:
literatura română de azi este mai bună decât reputația ei.

1/2026

ANNALS OF THE “CONSTANTIN BRÂNCUȘI” UNIVERSITY OF TÂRGU JIU
LETTER AND SOCIAL SCIENCE SERIES - SUPPLEMENT

ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677

<https://alss.utgjiu.ro>

Dar, pentru prima dată după mult timp, nu mai are nevoie să se justifice. Are nevoie doar să fie citită.

REFERENCES

Dudău, A. M., (1/2025), *SHADOWS AND LIGHT SOF NEGRUZZI’SSTYLE*, ANNALS OF THE “CONSTANTIN BRÂNCUȘI” UNIVERSITY OF TÂRGU-JIU, LETTER AND SOCIAL SCIENCE SERIES ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677, p.137, Retrieved from <https://alss.utgjiu.ro>,

Dudău, A. M., (1/2025), *SHADOWS AND LIGHT SOF NEGRUZZI’SSTYLE*, ANNALS OF THE “CONSTANTIN BRÂNCUȘI” UNIVERSITY OF TÂRGU-JIU, LETTER AND SOCIAL SCIENCE SERIES ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677, p.140, Retrieved from <https://alss.utgjiu.ro>.

Manasia, M. *Pseudonymity: Victorian Women Authors’ Recognition Strategy*, British and American Studies Journal, vol. XXVII, 2021, ISSN 1224-3086, e-ISSN 2457-7715, pp. 113-121.